

Knap-Dlouhá, Pavlína

De positie van beëdigde tolken en vertalers in Tsjechië en in Nederland en een casuonderzoek naar tolken in een interlandelijke adoptieprocedure

Brünner Beiträge zur Germanistik und Nordistik. 2015, vol. 29, iss. 2, pp. [141]-149

ISSN 1803-7380 (print); ISSN 2336-4408 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134991>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PAVLÍNA KNAP-DLOUHÁ

DE POSITIE VAN BEËDIGDE TOLKEN EN VERTALERS IN TSJECHIË EN IN NEDERLAND EN EEN CASUSONDERZOEK NAAR TOLKEN IN EEN INTERLANDELIJKE ADOPTIEPROCEDURE

Abstract:

The Position of Sworn Interpreters and Translators in the Czech Republic and in the Netherlands and a Case Study of Interpreting in an Intercountry Adoption Procedure

In this contribution we will pay close attention to the position of sworn translators and interpreters in the Czech Republic and the Netherlands. Among other, we focus on their legal position, i.e. the legislation governing the profession and the associated rights and obligations. Also several professional organizations, which unite and represent sworn translators, will be discussed. Besides outlining the theoretical framework we try to mediate a look at the practice of practicing this profession. This latter, we concretely illustrate on basis of a case study in the area of interpreting / translating in intercountry adoption procedures. Here also some ethical issues and the conduct of a sworn interpreter / translator, are addressed. The purpose of this case study is to analyze what makes the translation / interpreting in an adoption procedure specific and how it works out in practice.

Keywords:

sworn interpreter, translator, adoption procedure, intercountry adoption procedure

1. Inleiding

In het moderne tijdperk van globalisatie op allerlei gebieden in de wetenschap, menselijke communicatie en productieontwikkelingen is meertaligheid vaak een begeleitend verschijnsel dat enerzijds de sleutel voor succes kan zijn maar anderzijds een barrière die overwonnen moet worden. De mogelijke middelen die dit kunnen faciliteren zijn vaak beperkt of niet beschikbaar. Zeker in geval van weinig verspreide (kleine) talen, zoals het Tsjechisch of het Nederlands, is de enige uitweg meestal een tolk c.q. vertaler. Uit historische

bronnen¹ weten we dat de vraag naar tolken en vertalers van alle tijden is, zoals dat er b.v. al ca. 3000 v. Chr. in het zuidelijke deel van Egypte, dat toentertijd tweetalig was, bij de bouw van de piramides mensen voorkwamen die door de farao's als tolken werden gebruikt. Vandaag de dag is de behoefte aan tolken en vertalers enorm aan het stijgen. Dit komt o. a. ook door de Europese Unie, waarbij de Europese Commissie het wereldwijd grootste centrum van vertalers bevat en met elke uitbreiding van de Europese Unie neemt het aantal nodige tolken en vertalers steeds toe. In deze bijdrage concentreren we ons vooral op de positie van beëdigde tolken en vertalers. We nemen de wettelijke regeling van deze beroepen in Tsjechië en in Nederland onder de loep en vergelijken de rechten en plichten van beëdigde tolken en vertalers aldaar. Naast het schetsen van het theoretische kader nemen we een kijk te bemiddelen op de praktijk van het beoefenen van dit beroep. Dit illustreren we concreet aan de hand van een casuonderzoek op het gebied van tolken/vertalen in interlandelijke adoptieprocedures. Het doel van dit casuonderzoek is het analyseren van wat het vertalen/tolken in een adoptieprocedure ofwel *sociaal tolken* specifiek maakt.

2. De positie van beëdigde tolken en vertalers in Tsjechië

De positie van beëdigde tolken en vertalers in de Tsjechische Republiek is vastgesteld door de Wet nr. 36/1967 Wetb., op deskundigen en tolken (zoals later gewijzigd bij nr. 322/2006 Wetb.) en de Verordening nr. 37/1967 Wetb., ter uitvoering van de Wet op deskundigen en tolken zoals later gewijzigd. Het is meer dan duidelijk dat een wet, die meer dan veertig jaar geldig is, de huidige behoeftes en trends op het gebied van gerechts-tolken en vertalingen niet kan reflecteren, dit zowel inhoudelijk als technisch. De wet werd slechts één keer aangepast in het jaar 2006 en de enige verandering betrof toen de tarieven van de deskundigen, welke verhoogd werden met het bedrag van de BTW die de tolk van de zijn beloning dient af te dragen.

Het wijzigingsproces van de wet op deskundigen en tolken neemt in de Tsjechische Republiek al meerdere jaren in beslag. Het voorstel tot wetswijziging werd uitgewerkt door een werkgroep vastgesteld bij het Ministerie van Justitie in het jaar 2008. De voorgestelde datum van de rechtsgeldigheid ervan was januari 2010. De Tsjechische regering heeft de onderhandeling over dit voorstel echter meerdere keren uitgesteld en de streefdatum werd niet gehaald. Hoewel de huidige wettelijke versie ook ondanks de tijd van het ontstaan ervan nog steeds functioneert, is het nodig om deze te wijzigen en aan te vullen, zodat

¹ Čenková I. en collectief: *Teorie a didaktika tlumočení I*. Praag: Univerzita Karlova Filosofická fakulta 2001, p. 8.

deze aan de behoeftes van de tegenwoordige situatie kan voldoen in het openbaar bestuur en op de markt en kan op die manier bijdragen aan het leveren van kwalitatievere diensten van afzonderlijke deskundigen en tolken. De belangrijkste Tsjechische beroepsorganisaties die beëdigde tolken (en vertalers) verenigen en hun belangen verdedigen is de *Kamer van beëdigde tolken (Komora soudních tlumočnicků)* en de *Vereniging van tolken en vertalers (Jednota tlumočnicků a překladatelů)*. Het lidmaatschap in deze beroepsorganisaties is voor beëdigde tolken in Tsjechië niet verplicht. Het is voornamelijk de Kamer van beëdigde tolken die zich in de laatste jaren zeer in het proces van het doorzetten van de wetswijziging inzet.

2.1 Voorstel tot een nieuwe Tsjechische wet

Bij het vergelijken van de huidige Wet op deskundigen en tolken met de voorgestelde wijziging vallen duidelijke concretiserende en uitbreidende neigingen op die in de wijziging vervat zijn. De tegenwoordige wet definieert met name de benoeming en schorsing van deskundigen en tolken, de uitoefening van hun bezigheid, hun beloning en kostenvergoeding, de deskundigen-activiteit van bepaalde instituten en het functioneren van deskundigen en tolken die niet ingeschreven zijn in het Register van deskundigen en tolken. De voorgestelde wijziging zal de volgende punten van de tegenwoordige Wet op deskundigen en tolken betreffen:

1. onderwerp van de juridische wijziging;
2. benoeming tot deskundige /tolk (wie benoemt, voorwaarden voor de benoeming, procedurele aanpassing van de benoeming, voorstellen tot de benoeming);
3. voeren van het Register van deskundigen /tolken;
4. uitoefening van de bezigheid van deskundigen /tolken (manier van werk-uitoefening, aansprakelijkheidsverzekering voor schade veroorzaakt bij werkuitoefening, verplichting tot duurzame scholing);
5. stopzetten en schorsen van het recht om werkzaam te zijn als deskundige /tolk (beslissende instantie, procedurele vorm);
6. adviserings- resp. uitvoeringsorganen ingesteld door de wet.²

Samengevat kunnen we stellen dat de geplande wijziging de criteria voor de benoeming van deskundigen /tolken specificceert en striktere voorwaarden voor hun bezigheden bepaalt. Nieuw in de wet is de verplichting voor een aansprakelijkheidsverzekering voor schade veroorzaakt bij werkuitoefening van deskundige

² De punten zijn overgenomen van het wetsvoorstel waarmee de Wet nr. 36/1967 Wetb. op deskundigen en tolken wordt gewijzigd, zoals gewijzigd door de wet nr. 322/2006 Wetb.

of tolk en verder om zich duurzaam als tolk/ deskundige te laten nascholen. Er is ook sprake van een strikter toezicht op de werkuitvoering van deskundige / tolk. De wet omvat ook de verplichting van de deskundige /tolk om zich te laten onderwerpen aan een toetsing van de vakkundige bevoegdheid in geval van het voorkomen van twijfels erover. In verband met mogelijke klachten met betrekking tot de persoon van een tolk/ deskundige is de wetwijziging concreter ook, wat het opleggen van boetes betreft voor het niet naleven van verplichtingen bij de werkuitoefening van een tolk/deskundige. Ook de redenen voor de mogelijkheid van een eventuele schorsing van een tolk/ deskundige zijn gespecificeerd en uitgebreid. De wijziging verwijdert voorts een onjuistheid in de huidige wet met betrekking tot de deskundigen-instituten, waarbij in het Register van instituten juridische subjecten worden ingeschreven, zonder te verifiëren welke concrete personen in deze subjecten de deskundigen -beoordelingen zullen verwerken. Een belangrijke modernisering zal ook het voeren van het Register van ingeschreven tolken en deskundigen meemaken. De huidige negen registers van tolken en deskundigen (acht door diverse rechtbanken gevoerd en één centraal register) zullen vervangen worden door één register dat door het Ministerie van Justitie gevoerd zal worden in de vorm van een elektronisch register. Het hoofddoel van de wetwijziging is het faciliteren van betere overzichtelijkheid van het hele thema van tolken en deskundigen, vanaf het proces van de benoeming, over de werkuitoefening van dit beroep inclusief alle daarmee samenhangende consequenties, tot het mogelijk maken van betere transparantie bij het zoeken naar afzonderlijke tolken/deskundigen voor een bepaalde opdrachtgever.

3. Wettelijke regeling in Nederland

In Nederland valt de functie van en beëindigde tolk en vertaler onder de *Wet beëdigde tolken en vertalers (Wbtv)* geldig vanaf 1 januari 2009. Deze wet heeft de oude *Wet Beëdigde Vertalers (WBV)* uit het jaar 1878 vervangen. De nieuwe wet heeft het begrip „beëdigde tolk“ ingevoerd en heeft beëdigde tolken en vertalers in één wetsvoorschrift omvat. Hoewel ook vóór de invoering van de nieuwe wet regelmatig de situatie ontstond dat een rechter bij de gerechtszitting het afleggen van een eed van een tolk eiste, was de afgelegde eed slechts tijdens desbetreffende zitting geldig. De beëdigde tolk, zoals we deze vandaag de dag kennen, heeft hierom in Nederland tot op 1 januari 2009 niet bestaan.

De inhoud van de nieuwe Nederlandse Wet beëdigde tolken en vertalers is het voeren van een register, waar beëdigde tolken en vertalers ingeschreven worden, de voorwaarden waaraan ze moeten voldoen om ingeschreven te kunnen

worden, de benoeming van beëdigde tolken en vertalers inclusief de teksten van de benoemingseed voor beëdigde tolken en vertalers, de mogelijkheid om deze te schorsen, het regelen van klachten ten opzichte van diensten geleverd door tolken/vertalers, het vaststellen van de verplichting om vertaal- en tolkopdrachten voor bepaalde overheidsinstellingen³ uitsluitend aan beëdigde tolken en vertalers op te dragen en de werkuitvoering van beëdigde tolken en vertalers.

De procedure om tot beëdigde tolk in Nederland te worden benoemd is nogal anders dan in Tsjechië. In Nederland dient de kandidaat beëdigde tolk of vertaler eerst een aanvraag in om ingeschreven te worden in het *Register Bureau beëdigde tolken en vertalers (Rbtv)* en betaalt de nodige kosten. De voorwaarden voor de inschrijving in het Register Bureau beëdigde tolken en vertalers zijn gegeven in het *Besluit inschrijving Rbtv*⁴. Indien de tolk/vertaler aan de voorwaarden vastgesteld voor de inschrijving bij deze organisatie voldoet, kan deze pas daarna de benoeming tot beëdigde tolk of vertaler bij de rechtbank aanvragen, waaronder hij/zij op grond van zijn/haar woonadres hoort. Alle tolken en vertalers ingeschreven in het Register Bureau beëdigde tolken en vertalers dienen binnen twee maanden vanaf de inschrijving de eed van beëdigde tolk/vertaler af te leggen. De bevestiging ervan sturen ze daarna aan het Bureau beëdigde tolken en vertalers op.

Tot de basisvoorwaarden voor de inschrijving in het Rbtv hoort een vertaal- of tolkopleiding in desbetreffende taal minimaal op bachelor niveau. Een alternatief kan eveneens een voorgelegd certificaat zijn over een afgelegd tolk- of vertaalexamen in de gegeven taal (taalcombinatie). In geval dat er geen dergelijk examen voor de taal in kwestie bestaat, beslist *De Raad voor Rechtsbijstand* over de mogelijkheid om in het Register al dan niet ingeschreven te worden. Bij de aanvraag om in het Register ingeschreven te worden wordt voorts ook de Verklaring omtrent het Gedrag voorgelegd. Tolken/vertalers die minder dan vijf jaar in Nederland wonen en tolken/vertalers, die buiten het grondgebied van Nederland woonachtig zijn, dienen ook nog een integriteitsverklaring uitgegeven in het land van herkomst voor te leggen. De inschrijving in het Rbtv is vijf jaar geldig, daarna kan een verlenging aangevraagd worden. De geldigheid wordt niet verlengd indien de beëdigde tolk/vertaler niet kan aantonen dat hij/zij actief zijn/haar kennis heeft bijgehouden en in de afgelopen periode jaarlijks gemiddeld minstens tien uur heeft getolkt en 5.000 woorden heeft vertaald.

³ Zoals bijv. het OM, de Politie, rechtbanken en derg.

⁴ Besluit inschrijving Rbtv werd uitgegeven op 26- 3- 2009.

4. Vergelijking van de Tsjechische en Nederlandse regeling

Na een vergelijking van de situatie van gerechtstolken en vertalers in de Tsjechische republiek en in Nederland constateren we dat de belangrijkste verschillen met de datum van het ontstaan van desbetreffende wetsvoorschriften samenhangen. Hoewel de huidige Tsjechische wettelijke regeling, ook ondanks de tijd van het ontstaan ervan nog steeds functioneert, is het nodig om deze te wijzigen en aan te vullen zodat ze aan de behoeftes van de tegenwoordige situatie kan voldoen, dit zowel in het openbaar bestuur als ook op de vrije markt en op die manier kan bijdragen aan het verhogen van de kwaliteit van de geleverde diensten van afzonderlijke deskundigen en vertalers/tolken. Niet toevallig valt het ons op, bij het vergelijken van de Tsjechische wet op Deskundigen en tolken, dat de voorgestelde wetswijziging een duidelijke uitbreiding en concretiserende neiging bevat ten opzichte van de oorspronkelijke wettelijke regeling. De wettelijk vastgestelde criteria vervat in de moderne Nederlandse Wet beëdigde tolken en vertalers zullen we moeilijk in de Tsjechische Wet op deskundigen en tolken vinden, hoewel de Tsjechische rechters in de praktijk al vaak op grond van dergelijke criteria beslissen. Daarmee hangt bijvoorbeeld het criterium van de behaalde taalopleiding in desbetreffende taal (vertaal- en tolkopleiding) samen. De Nederlandse wet is veel specifiek en preciezer. De competenties en eigenschappen van beëdigde tolken/vertalers zijn concreter geformuleerd dan in de Tsjechische wet. De Nederlandse wet maakt in tegenstelling tot de Tsjechische onderscheid tussen de positie van een beëdigde tolk en de positie van een beëdigde vertaler, hetgeen naar onze mening overeenkomt met de verschillende eisen gesteld aan het uitvoeren van deze twee diverse functies en vaardigheden die daarvoor nodig zijn. Ook de tijd van de geldigheid van de benoeming tot beëdigde tolk/vertaler is in Nederland vastgesteld op vijf jaar, terwijl de beëdigde tolken in de Tsjechische Republiek voor levenslang worden benoemd. De mogelijkheid van hertoetsing en herhaaldelijk beoordelen na elke periode van vijf jaar verhoogt zeker de eisen gesteld aan de Nederlandse beëdigde tolken en vertalers en heeft een positieve werking op de kwaliteit van de geleverde diensten. Een duidelijk verschil merken we ook voor wat het lidmaatschap in een beroepsorganisatie betreft dat in Nederland verplicht is, wat in Tsjechië niet het geval is.

Wat de formele verschillen betreft, is het interessant dat een Tsjechische kandidaat voor de benoeming tot beëdigde tolk/vertaler zijn/haar aanvraag direct bij desbetreffende rechtbank indient, terwijl de kandidaten voor de benoeming tot beëdigde tolk/vertaler in Nederland eerst het Bureau beëdigde tolken en vertalers contacteert en pas daarna de rechtbank, waaronder deze op grond van zijn/haar woonadres valt. Het is duidelijk dat vele verschillen na het aannemen van de wijziging van de nieuwe Tsjechische Wet op deskundigen en tolken zul-

len verdwijnen en de geanalyseerde wetten van de Tsjechische Republiek en Nederland zullen daardoor meer overeenkomsten vertonen.

5. Casuonderzoek: tolken in een interlandelijke adoptieprocedure

Beëdigde tolken worden meestal aan het werk gezet als het gaat om het uitwerken van internationale overeenkomsten, opstellen van aktes bij notarissen en allerlei zittingen voor de rechtbank, waar sprake is van een buitenlands element. Hoewel we in de Tsjechische wet nergens een legale definitie van een beëdigde tolk vinden, kunnen we de uitoefenaar van dit beroep als een persoon omschrijven die ingeschreven is in het Register van deskundigen en tolken en benoemd is door een desbetreffende rechtbank tot het uitvoeren van beëdigde vertalingen en tolkopdrachten in situaties, wanneer het vereist is door een geldige Tsjechische wetsvoorschrift⁵. Zo'n situatie doet zich ook voor als we te maken krijgen met een interlandelijke adoptieprocedure omdat er veel documenten beëdigd vertaald moeten zijn die dan ingediend worden bij een door de overheid hiertoe bevoegde instelling. Omdat Tsjechië net als Nederland aangesloten is bij het Haags adoptieverdrag⁶, is een adoptie van kinderen uit/naar deze landen mogelijk. In Nederland worden zeer weinig kinderen na hun geboorte voor adoptie afgestaan. De afgelopen tien jaar ging het om gemiddeld 26 kinderen per jaar⁷. Jaarlijks komen er naar Nederland ruim 700 adoptiekinderen uit het buitenland. In Tsjechische is de situatie omgekeerd, er worden ongeveer 1500 kinderen jaarlijks ter adoptie afgestaan en door binnenlandse adoptie slechts zo een 500 geadopteerd.

Een interlandelijke adoptieprocedure heeft meerdere fasen, waarbij de tolk/vertaler betrokken is. In Tsjechië verloopt deze als volgt: nadat alle nodige documenten in de vorm van een beëdigde vertaling zijn ingediend bij de *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí* (Bureau voor internationaal-juridische kindbescherming), wordt naar een geschikt kind gezocht. Deze fase heet matching en men probeert de (Nederlandse) aspirant adoptie ouders te matchen met een geschikt (Tsjechisch) kind. Als de aspirant adoptie ouders bevestigen dat ze met de voorgestelde match akkoord gaan, wordt er een interactiefase gestart,

5 DLABOVÁ, A. en collectief: *Tlumočení a jak na to aneb chcete, aby Vám rozuměli posluchači (a spolu s nimi i tlumočníci)?* Praag: JTP: Jednota tlumočnicků a překladatelů, 2006, p.18.

6 Officieel het Verdrag inzake de Bescherming van Kinderen en Samenwerking op het Gebied van Interlandelijke Adoptie. Het Haags Adoptieverdrag is op 1 mei 1995 in werking getreden. Het is één van de resultaten van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht. Tsjechië heeft het Verdrag in het jaar 2000 geratificeerd.

7 https://www.kinderbescherming.nl/wat_doet_de_raad/afstand_screening_adoptie_en_afstammingsvagen/adoptie_van_een_kind_uit_nederland/

waarbij ze het kind in een kindertehuis of een dergelijke inrichting de eerste keer ontmoeten en de mogelijkheid hebben om elkaar te leren kennen. Hierbij dient altijd ook de tolk aanwezig te zijn. De interactie-fase duurt meestal 7 tot 21 dagen en als alles goed verloopt, krijgen de aspirant adoptie ouders het kind in de pre-adoptieve plaatsing toevertrouwd en vertrekken ze gemeenschappelijk naar Nederland. Na zes maanden kan het adoptievonnis worden uitgesproken. Voor het adoptievonnis dienen nog meerdere opvolgrapporten naar het land van herkomst te worden opgestuurd.

Het vertalen en tolken in het kader van een adoptieprocedure is vrij specifiek. Eigenlijk is het een soort *sociaal tolken* omdat de tolk communicatie bemiddelt tussen een klant en een buitenlandse instelling, waarbij de klant en de vertegenwoordigers van de instelling niet dezelfde taal spreken. Daarnaast moet de tolk vaak ook andere zaken bemiddelen dan alleen de gesproken taal, namelijk de culturele verschillen die zeker in de eerste gesprekken met een te adopteren buitenlands kind nogal opvallen. Het bemiddelen van de andere cultuur leidt vaak tot een makkelijkere doorbraak van de communicatiebarrière. Ook de sociale achtergrond is vaak verschillend, een aspirant adoptieouder neemt een andere positie in de maatschappij in dan een klein kindje dat in een kindertehuis opgroeit. Het is de taak van de tolk om een brug te bouwen tussen de persoonlijke behoeftes en wensen van een klein kind en de vaak zeer emotionele klanten voor wie een dergelijk gesprek nogal spannend kan zijn. Aan de andere kant brengt een succesvol einde van een adoptieprocedure ook voor de tolk een andere satisfactie met zich mee.

6. Conclusie

In deze bijdrage hebben we geprobeerd om de wettelijke regeling van twee lidstaten van de Europese Unie te vergelijken, de Tsjechische Republiek en Nederland. De vergelijking betrof de Wet op deskundigen en tolken (CZ) en de Wet beëdigde tolken en vertalers (NL). We hebben geconstateerd dat de verouderde nu al meer dan veertig jaar geldige Tsjechische wet in veel opzichten niet meer voldoet aan de huidige inhoudelijke, juridische en kwalitatieve eisen en dat de geplande wetwijziging ons nogal urgent lijkt, ondanks een herhaaldelijk uitstel van het overleg over het voorgelegde wetsvoorstel door de Tsjechische overheidsinstellingen. Ten opzichte van de Tsjechische wet is de Nederlandse wet zeer modern, respecteert de huidige problematiek van beëdigd vertalen en tolken en maakt het leveren van kwalitatieve diensten mogelijk, dit zowel voor overheidsinstellingen als ook voor de eisen van de markteconomie. We hebben ook de specifieke situatie van het tolken/vertalen in een adoptieprocedure voorgesteld. De ingrijpende rol van het sociaal tolken in een dergelijke procedure

hangt met een grote verantwoordelijkheid samen en dient uiterst nauwkeurig en gevoelig te worden uitgevoerd. Door de stijgende cijfers van buitenlandse aspirant adoptie ouders in ons land zal dit gebied in de toekomst zeker nog meer aandacht verdienen.

Literatuurlijst

- ČEŇKOVÁ, Ivana en collectief (2001): *Teorie a didaktika tlumočení I.*, Univerzita Karlova Filozofická fakulta Praha.
- DLABOVÁ, Amalaine en collectief (2006): *Tlumočení a jak na to aneb chcete, aby Vám rozuměli posluchači (a spolu s nimi i tlumočníci)?* Praha: JTP: Jednota tlumočnicků a překladatelů.
- TOMÁŠEK, Michal (2003): *Překlad v právní praxi*. Linde Praha, a.s., Praha.
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích (ve znění č. 322/2006 Sb.)
- Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnicích ve znění pozdějších předpisů
- Wet beëdigde tolken en vertalers- 2009
- Výnos Besluit beëdigde tolken en vertalers- 2009

Internetbronnen

- Bureau beëdigde tolken en vertalers
URL: <http://www.bureaubtv.nl/beediging.cfm?section=tolk-vertaler/Geraadpleegd> op 15 april 2015.
- Bureau beëdigde tolken en vertalers
URL: <http://www.bureaubtv.nl/tolk-vertaler/index.cfm?section=tolk-vertaler> Geraadpleegd op 15 april 2015.
- Jednota tlumočnicků a překladatelů
URL: http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=1108 Geraadpleegd op 15 april 2015.
- Jednota tlumočnicků a překladatelů
URL: http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=1081
- Kinderbescherming
URL: https://www.kinderbescherming.nl/wat_doet_de_raad/afstand_screening_adoptie_en_afstammingsvagen/adoptie_van_een_kind_uit_nederland/ Geraadpleegd op 15 april 2015.
- Komora soudních tlumočnicků České republiky
URL: <http://www.kstcr.cz/dokumenty/> Geraadpleegd op 15 april 2015.
- Staatscourant
URL: <http://www.bureaubtv.nl/pdf/Besluit%20inschrijving%20Rbtv.pdf> Geraadpleegd op 15 april 2015.

Mgr. Pavlína Knap-Dlouhá, Ph.D.
Katedra nederlandistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc,
Křížkovského 10, 771 80 Olomouc
pdlouha@yahoo.com

